

НІЧ
у
КВІТКАХ

Й. БООН, Ч.Н.І.

НІЧ У КВІТКАХ

(DE BLOEIENDE NACHT)

O P V O U W E N
БІБЛІОТЕКА ТЕАТРАЛЬНИХ
ТВОРІВ

НІЧ У КВІТКАХ

(DE BLOEIENDE NACHT)

П'єса на 1 дію у 9 сценах

написав

о. ЙОСИФ БООН, Ч. Н. І.

(JOZEF BOON C. SS. R.)

Авторизованний переклад

з флямандського

о. О. Корби Ч. Н. І.

Друге видання

BIBLIOTHECA ALFONSIANA

Brabançonnestraat 97

L E U V E N

1 9 4 9

Met kerkelijke goedkeuring.

ч. 790/48.

Дозволяється друкувати.

Брюссель, дня 9 грудня 1948.

о. М. Ван де Малє, Ч. Н. І.

Ген. Вікарій.

Всі права автора застережені.

За дозволом на вистави звертатися до видавництва.

Alle auteursrechten blijven den schrijver voorbehouden.

Tous droits d'auteur réservés.

All rights reserved.

В С Т У П Н Е С Л О В О

Ця мала книжечка, це вже друге видання українського перекладу п'єси "Ніч у квітках" написаної о. Йосифом Бооном. Перше видання цегож перекладу, доконаного з флямандської мови о.О.Корбою Ч.Н.І., з'явилось у Львові в 1939 р. П'єса та, видана тоді накладом Видавничого Інституту "Добра Книжка" як ч. 5 "Бібліотеки Театральних Творів", увійшла в склад репертуару багатьох аматорських театральних гуртків в Західній Україні, стала відома серед українського народу. По другій світовій війні почали надходити до Видавництва Отців Редемптористів в Лювені замовлення на ту п'єсу й то так з обох Америк, де живе близько двох мілійонів українців, як і з країв Західної Європи, де по другій світовій війні знайшлося двісті тисяч українців на примусовій еміграції. Замовлень тих однак неможна було виконати, бо та кількість примірників, що були в Лювені, скоро вичерпалася. Це спонукало приступити до другого видання українського перекладу. Його саме в гарнім оформленні, поновно переглянене автором, видаємо й як пожиточну лектиру, і як п'єсу, що надається до театральних вистав, зокрема в часі Різдвяних Свят.

Цим виданням започатковуємо в нашому видавництві серію перекладів подібних творів, а зокрема творів автора перекладеної п'єси.

Про автора та його творчість розкажемо українським читачам вскороченні, але з деякими додатками, це, що було в вступнім слові першого видання українського перекладу. Додатки являються конечними, бо за десять років від появи першого видання українського перекладу цеї гарної п'єси, що з'явилася

в флямандській мові оригіналу в 1925 році, богато змінилося. Зокрема творчість автора збогатилася, заслуги зросли. Сам автор, проживаючий і працюючий в монашій скромності, став ще ширше відомим, світової слави письменником — драматургом, а заразом великим режисером своїх творів, що вже нераз на очах соток тисяч, а було й пів мілійона видців на Славу Бога й для добра їх душ, навіть з участию 3.000 акторів в одній виставі, мав можність виставляти, захоплювати й на праву дорогу спрямовувати.

Початки письменницької діяльності є творчого замилування до сцени в о. Йосифа Боона припадають на роки його гімназійних студій. Тоді він написав між іншим свою першу драму "Тарцісій", представляючи в ній любов і мученичу смерть молодого героя Тарцісія за Пресвяту Евхаристію. По всій флямандській країні, з одної сцени на другу, йшла тоді драма молодого автора, і скрізь роздувала вогонь любові до Найсвятішої Тайни Евхаристії.

Потім з під цього ж іера почали виходити один за другим прекрасні твори: поезії, п'єси, драми, містерії, а між ними: "Ніч у квітках", "Чорні ягњята", "Похід любові" "Із глибин", "Свята Цецилія", "Святий Миколай і діти", "Міст", і богато богато інших. Прийшли й головні твори до масових вистав такі як "Вірую!", "Кров Христа", "Юда", "Єремія", "Варава", "Єктенія Молоді" "Кожний", "Ангел Господній", "Церква Христова", "Ти є єрей", "Катедра п'ятьох чуд", і ще інші. Досі видав о. Боон 148 ріжних, високої вартості творів, яких перелік сам вже займає поважне місце в каталогах добрих книжок.

"Ніч у квітках" причисляється до перших і менших творів. А мимо цього: в зимову Різдвяну Ніч все в очах дієвих осіб і видців розцвітає, святі з церковних Ікон оживають,

невіруючі стають віруючими, вітають Народження Ісуса, співають радісно величню пісню : " Рождество Твое Христе Боже наш..." Одного разу по скінченю вистави переложеної п'єси сказав очевидець : " Отче, це все зробило на мене більше вражіння як найліпша проповідь ". Подібне можна сказати й про інші менші розміром твори автора, що зацікавлюють нас не лише все влучно підібраними назвами, але прямо полонють захоплюючим змістом, втисненим в такі форми, що їх легко виставити на малій сцені, вивести на екран, або зрадіофонізувати. Всі вони мають за собою тисячі вистав, не лише в рідній авторові Фландрії, але також далеко поза межами його батьківщини.

О. Йосиф Боон не лише великий письменник-драматург. Він рівночасно відважний та талановитий режисер - мистець. Його мистецтво в поставці масових вистав виросло й розвинулось серед власних студій і власного досвіду. Насамперед режисерував він у гімназії в Есхені, де довший час вчився, а потім був професором, і куди вже тоді його вистави притягали гостей з далеких сторін і країв. Почав в театральній гімназійній залі, опісля перейшов на велику плошу студентів, під голе небо. Пізніше, поза гімназією рік-річно під час вакацій, робив представлення на ринках великих і менших міст. Подібно, як в середновіччі, виходить зі своїми виставами проповідувати важкі правди прямо на вулиці. Народ бере в тих виставах участь, вживається в виставу. І так сталося вперше в Есхені, опісля на ринку й ратуші в Верні (Фландрія), де драми " Юда ", і " Еремія " поривали тисячі й тисячі глядачів. Таке було з драмою " Варава " в Есхені і Нівпорті, таке сталося у Дісті з " Ектенією Молоді ". Так було з " Елькерлайк " (Кожний) в Есхені, зі " Святою Цецілією " в парку в Розендамі (Голландії) і з богатъома іншими виставами під

режисурою самого автора, або й під режисурою інших, але за вказівками автора. Зокрема поставка "Вірую!" — це незабутня для перекладача й многих інших учасників велика масова вистава. Нею закінчився VI Католицький Конгрес з Мехельн у Стадіоні Гейзля в Брукселі перед 150.000 видців. У цій поставці брало тоді участь 2.000 акторів. Сам хор складався з 1.500 співаків і співачок, а оркестра зі 100 осіб. — У "Вірую!" автор по мистецьки представив образ життя і змагань католицької суспільності. Перед очима видців пересунулися цілі століття з їх гріхами, але й із посвятою вірних у боротьбі зі злом. Лише віра й привязання до Христової науки рятуює світ з катастрофи. При кінці виступає нове покоління, повне християнських засад і одушевлення. Воно на руїнах знищеної Вавилону буде нові щасливі часи. Наступає відродження цілої суспільності. Цю драму переложено вже на французьку, німецьку, еспанську, італійську й інші мови.

На окрему згадку на цьому місці заслуговує поставка масової вистави "Кров Христа" що 23 рази з величавим успіхами була давана в м. Брюж (Брюгге), приковуючи до лій, виконуваної 3.000 акторами, увагу 400.000 видців. З тих три вистави мали місце протягом 1947 року й ті мали можність оглядати, або про них читати деякі українці, що по другій світовій війні знайшлися в числі близько 10 тисяч в Бельгії.

В усіх своїх творах о. Йосиф Боон передусім місіонар і апостол, що проповідує і вчить других проповідувати в мистецькій формі глубокі правила Христової Євангелії. Проповідує й радить проповідувати не лише з проповідальниці, але й зі сцени, щоби своїм паликим словом дістатися до сердець і душі навіть тих, що не ходять до церкви. Головна ціль його драматичних творів, на котрі оттак звертаємо увагу, ублагороднити читача й

видця. Головну увагу звертає автор на молодь - цвіт народу та горяче бажає, щоби вона загартована Христовою наукою виховувалась в непорочності на чесних громадян. І це авторові в широкій мірі вдається. Своїми творами й їх сценічною поставкою досягає дуже bogato, бо потрясає своїми драмами до глибини сумлінням видців.

Творчість о. Йосифа Боона причинилася видатно до розвою не лише йому рідного фландрського (нідерляндського) театрального мистецтва, письменства, і театру в Фландрії, але також інших країв та народів. Вона показала на нові шляхи й методи ратунку людства. Ними повинні користуватися для своєго ратунку рівно ж українці. Перевидання першого перекладу п'єси "Ніч у квітках" і дальші переклади творів о. Боона повинні в цьому помочи. Зокрема помочи їм зробити найважніше: "зробити, - як того собі бажає автор, - душу молоді чистою й сильною Христовою ласкою, видобути з цієї душі все богацтво, що в ній і розвинути його на красу життя".

О С О Б И

ІСУС ХРИСТОС (12-літній хлопець).

СВ. МИКОЛАЙ.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ — старенький.

ВАСИЛЬКО — 12-13 літ.

ДЯК.

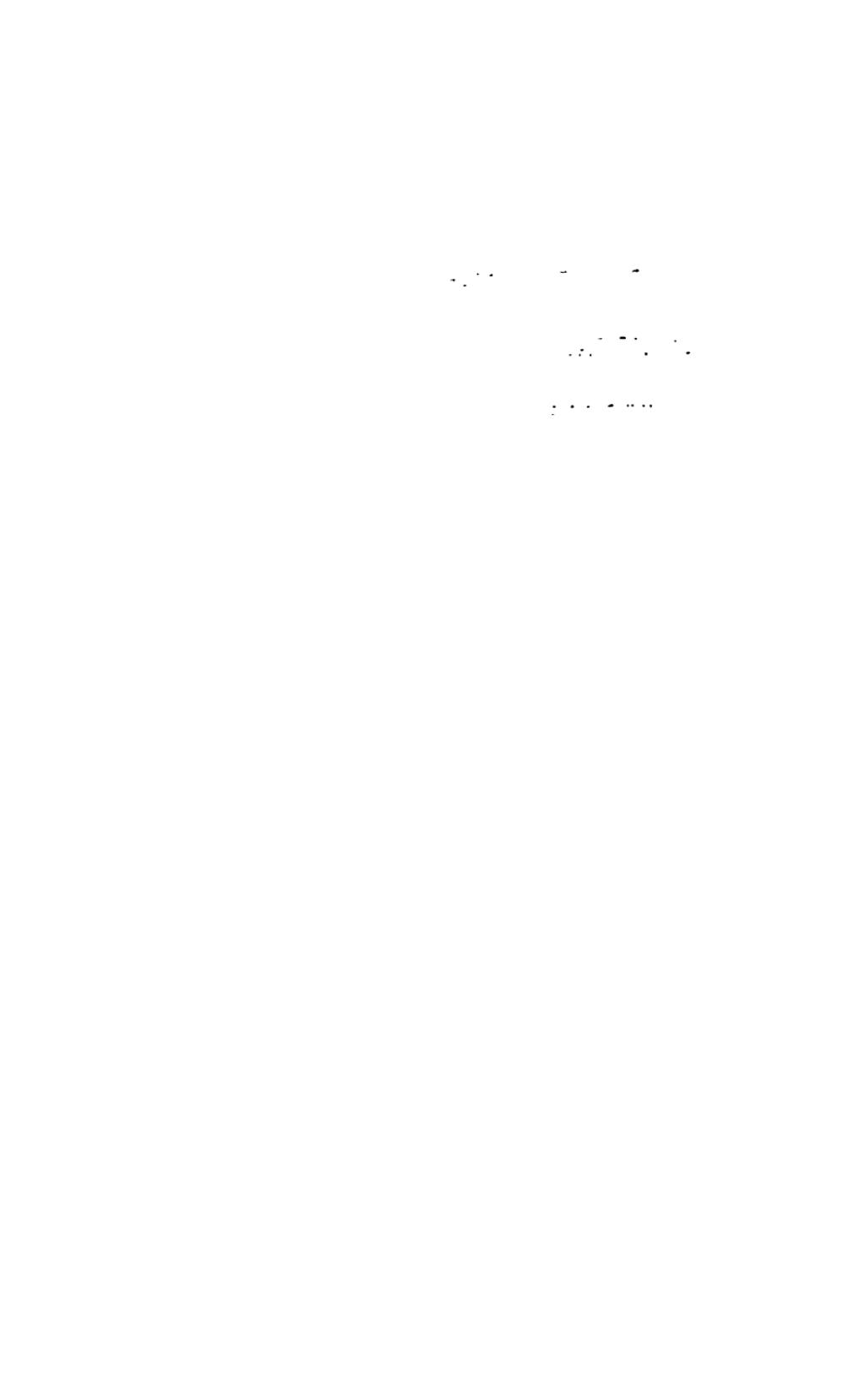
ПРИСЯЖНИЙ.

УЧИТЕЛЬ.

ПАЛОМНИК.

ХЛОПІШ в білому одінні.

Подія відбувається у Свят-Вечір — на високій горі, що посередині світу. — Ця гора —
Гора Любови.

ПЕРША СЦЕНА

На Горі Любови. -- (Ніч на Різдво). -- Хата пустинника. — Зелене віконце, світло в хаті. -- Довкруги хати дерева. — Ясна ніч. — Зелене світло.

(Брат Теодозій — Василько.
Василько сидить на порозі хатини. Старенький
Брат Теодозій входить до неї.)

ВАСИЛЬКО

Дивіться, Брате Теодозіє ! Чи бачите, яка тишина ?

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Чудний ти, Васильку : та ж тишини не можна бачити. Але поглянь-но : чи світиться ще в громадськім домі, там далеко — в долині — на землі ?

ВАСИЛЬКО

(іде дивитись) : Так, Брате Теодозіє там ще ясно світиться. Спис населення, відай, ще не скінчений.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Ну, покицю йду дальше молитися. А як чудо станеться... /

ВАСИЛЬКО

Чудо ? Яке чудо, Брате Теодозіє ?

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Чудо, якого дожидає мое серце.

ВАСИЛЬКО

А якого ж то чуда дожидає Ваше серце ?

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Побачиш сам, коли воно сповниться. Як сповниться, то маєш мене покликати. Без цього ні. Ото надходить Ніч Свята, Різвяна... не можна людям молитви переривати. У ніч таку, здається, не думай про ніщо інше, як...

ВАСИЛЬКО

Про чудо ?

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

(входячи до хати) : Що має статися.

ВАСИЛЬКО

Скажіть, Брате Теодозіє, скажіть -- чуєте ? Лиш одне ще питанячко, одне однісеньке. Скажіть, Брате Теодозіє, та це лиш одне питанячко ; а потім, я вже буду тут сторожити, доки чудо не станеться.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Бач, який ти допитливий став !

ВАСИЛЬКО

Скажіть... це чудо...

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Та побачиш його, як воно прийде.

ВАСИЛЬКО

Так, але я хотів про щось інше спитати. —
Брате Теодозіє, скажіть : чи зможу я коли-
небудь Ісуса бачити на землі ?

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Га ? ! Що кажеш ? Ісуса бачити на землі ? !

ВАСИЛЬКО

Чи це ніде не стоїть написане в Ваших про-
роцтвах ? У тих пророцтвах, що Ви так бага-
то списали в тих товстих, грубезних книгах,
онтам під престолом Матінки Божої ?

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Ох, Васильку, чого ж ти забажав цим разом !
Бачити Ісуса на землі ! Цього я ніколи не по-
смів би просити. Від... цього...я б.

ВАСИЛЬКО

О ! тепер мусите мені це сказати, в цю ніч,
в цю тиху-спокійну ніч. Я бачу, що ось ти-
нина зростає щораз більше... Брате Теодозіє,
тепер мені це мусите сказати.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Так, я маю одне пророцтво, що стоїть у Свя-
тій Євангелії.

ВАСИЛЬКО

О ! Брате Теодозіє !...

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Так : ” Блаженні чистії серцем, яко тії Бога узрять ”.

ВАСИЛЬКО

Ну, але там нема написано : ” на землі узрять ”, і... там того нема написано, там того не-е-е-ма... (плачє).

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

О ! Ти є найневинніший хлопець, якого мені колинебудь довелось на землі стрічати. Тому я й позволив тобі замешкати тут разом зо мною в одній келії на цій Горі Любови. Інші цього не можуть. Але я вичитав з твоїх очей, що ти добрий. А коли ти весело сміяєшся, то бачив я, що в тому сміхові процвітала найкраща квітка, яку людська душа може видати : невинність. Тому я й узяв тебе до себе.

ВАСИЛЬКО

Так, Господь Ісус був ласкавий для мене.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Певно, що був дуже ласкавий, бо зберіг тебе в такій непорочній невинності. Я тобі це все кажу, щоб ти подякував Господеві та, щоб дальнє зберігав твій скарб обережно, обережно. Як виростеш колись великий, то маєш це часто проповідувати молоді.

ВАСИЛЬКО

Що маю казати молоді ?

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Маєш казати їй, яка вона дуже гарна. Казати, що перла її молодечої душі є розкішна, чудова. Бо інакше вони не знають, як слід оцінити дорогоцінної перли невинності ; тому й не звертають на неї дуже уваги.

ВАСИЛЬКО

Моя покійна матуся, як ще жили на землі, бувало вчили мене частенько молитися й очі підносити любо до Божої Матінки. О, Матінка Божа добре береже наші серденька, щоб ми їй повірили. Але... чи я побачу Ісуса ?

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Не знаю, чи праведне твоє бажання, Васильку. Але скажу тобі щось тепер : Вже й я бачу тепер цю чарівну тишину. Я бачу її, Васильку ! Глянь, там у долині земля чудовогарна. Дивись в долину, там, далеко-далеко, при самому підніжжю гори. Земля ціла лежить покрита снігом, лиш наша гора зеленіється. Диви, як земля від снігу біліє. Це вже починається...

ВАСИЛЬКО

Це починається ? О, Ви вже також починаєте дива бачити ; зовсім так, як я. Коли дивлюсь на дерева, то дивно мені, чому вони не говорять... Чи то має бути Ваше чудо ? !

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Ти, бачу, забагато сьогодні розбалакався.

ВАСИЛЬКО

Ну, нехай ! Але скажіть, брате Теодозіє, що ще бачите на тій землі, що снігом прикрита ?

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Ти мене тепер ще не зрозумієш.

ВАСИЛЬКО

Ні, бо я не маю п'ятої клепки ; лиш чотири маю, а п'ятої бракую. Це тому, казав учитель, що я забагато ходив до церкви. Але... скажіть-же мені це.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Оце земля жде на прихід...

ВАСИЛЬКО

Хто має прийти ? Чи пустинник, що тут жив передше, а потім Вас покинув ? Утік, бо світ он там у долині видався йомудалеко крашій, і не хотів вже більше молитися з Вами. Чи це він повертає ?

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Не знаю... О, якого жалю ти завдаєш моєму серцю, згадуючи про це минуле ! Мати такого доброго товариша молитви, такого брата рідного -- сказати б -- і відтак дивитися власними очима, як він покидає тебе й сам кидаеться на бедоріжжя... О, це болюче, болюче...

ВАСИЛЬКО

То хто ж це такий інший приходить, Брате Теодозіє ? Невже ж Ісус Господь зайде сюди на гору до нас ?

(Чується : "Рождество твоє, Христе Боже наш, возсія мірови світ разума...")

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

(пророчо) : Се жених Возлюблений грядет на земли... Я йду ще помолитися. А ти сторожи, аж доки чудо не сповниться. (Входить до хати).

ДРУГА СЦЕНА

(Василько сам.)

ВАСИЛЬКО

Жених ? Возлюблений ?... Ні, нічого з цього не второпаю. Але Ісуса таки рад би я раз побачити ! Я хотів би Йому дещо переказати для моєї мамусі в небі, бодай маленький цей листок передати (витягає листок з кишені). Ось він — усе списав я в ньому, що тільки мав я їм сказати : (іде читати під віконце) "Мамусю, відколи Ви померли, замешкав я з Братом Теодозієм на тій високій горі, що за селом. А люди на селі прозвали її Горою Любови. Недавно жив тут ще інший пустинник, що звався Антоній, але саме втік був звідсіля, кинувши свою рясу перед дверми церковці.

Ту рясу я й одержав від Брата Теодозія. Брат Теодозій каже, що коли буду чесний, то пізніше зможу також стати пустинником, бо Брат Теодозій вже дуже постарівся, нездужає він ніколи вже не може спати, а лиш молиться цілими ночами, безнастанно. Мені тепер, мамусю, видається все на землі якесь таке чудове та гарне, бо все те вийшло з рук нашого любого Господа. А Господь все так гарно створив ! Але найкращої речі я іще не бачив і завсіди жду її. Я так бажав би раз побачити Ісуса. Чи Ви, мамусю, не можете Його попросити, щоб колинебудь прийшов ? А помоліться також, щоб Брат Антоній завернув зо злої дороги. Бувайте здорові, мамусю. У нас сьогодні Святий Вечір, і я чекаю чуда, що має сповнитися для Брата Теодозія. Я завсіди бережу своє серденько невинно-чисте, як Ви повторяли мені це частенько. Тому й усе на землі здається мені так чудове й красне.

Ваш маленький Василько.

ТРЕТЬЯ СЦЕНА

(Василько — Дяк — Брат Теодозій.)

ДЯК

Гей ! Брате Теодозіє ! Брате Теодозіє !

ВАСИЛЬКО

Що сталося ? О, це наш дяк ! Чи може принесите чудо ?

ДЯК

Що ? (якраз перед Васильком) Що ? Або ж ти щось відаєш про це ? Роскажи мені це швидко ! Де вони тепер ?

ВАСИЛЬКО

Хто ? Що ? Які ? Скільки їх ?

ДЯК

Ну, правда, що в тебе нема всіх дома ; учитель мені правду казав з таким дурачком до нічого путнього не договоришся... Поклич мені зараз Брата Теодозія, пророка ! Чуеш ?

ВАСИЛЬКО

Нащо ? Чи приносите чудо ? Або може Ви самі є чудом ? Xi, xi ! Ви мене до сміху доводите, дяче !

ДЯК

Чого смієшся ? Мовчи ! Клич...

ВАСИЛЬКО

Чи тямите ще, як Ви мене раз сильно вдалили за те, що я розсипав вуглики з кадильниці на килим, коли служив пан-отцеві до Служби Божої ?

ДЯК

(дуже нетерпеливий) : Ну, скорше, скорше, рухайся ! Брата Теодозія мені треба. І не уважай тепер мене за якогось дурня -- розумієш !

Хвилина тепер незвичайно торжественна... Ну, чи ти йдеш кликати Брата Теодозія, чи не йдеш кликати його ? (Хоче ввійти до хати).

ВАСИЛЬКО

Ну, але чи ви приносите чудо, чи ви не приносите чуда ? Бо, як його не приносите, то мусите лишити Брата Теодозія в спокою. Він тепер молиться, а дяки не мають права перебивати йому в молитві.

ДЯК

Так... ? Чи Брат Теодозій так тобі сказав ?

ВАСИЛЬКО

Так, він так сказав мені Василькові, маленькому синові моєї мамусі, що тепер в небі. Знаєте, дяче, я до неї написав гарного листа.

ДЯК

Хвилина тепер за поважна, хлопче, на жарти. (Зажурений). Отже мені таки здається, що я приношу зі собою чудо. - Чи Брат Теодозій жде якогось чуда ?

ВАСИЛЬКО

Так.

ДЯК

(на бік) : Та я таки, правду кажучи, не знаю докладно, що таке чудо... (До Василька). Поклич скоро Брата Теодозія ; кажи йому, що чудо тут є перед вікном,

ВАСИЛЬКО

(відчиняє двері й кличе до хати) : Брате
Теодозіє ! Чудо ! Чудо !

ЧЕТВЕРТА СЦЕНА

(Ці самі, а понадто Брат Теодозій.)

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

(виходить) : Де є воно, де чудо ? !

ВАСИЛЬКО

Ось тут, дяк...

ДЯК

Ну, я не знаю, а лиш так собі міркую... Це
- розумієте - сьогодні Святий Вечір...

ВАСИЛЬКО

(перебиває) : Дяче, чи спис на селі вже
скінчений ?

ДЯК

(ображений) : Слухай, малий, я в жодну
політику не вмішуєсь, це собі затям. А також
можеш собі затямити, що під цим списом на-
селення криється велика політика. Пошо нам
того всього треба було ! От і тепер вони там
у громадській раді навіть не можуть вилізти
з цього, ще досі ломлять собі голови. Колиб
вони лиш частіше кликали старого дяка до
громадської канцелярії та захотіли слухати
його доброї ради !

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Ну, а чудо... ?

ДЯК

Та то, розумієте, Брате, багато оповідати, а мало слухати. Я, розумієте, цілісінський Божий день в церкві порався, аж десь до десятої у вечорі. Чоловік, розумієте, вже й рук не чув, уже й ніг під собою не чув, так дуже, розумієте, був втомлений. Ну, і гадаю собі : ляжу трохи тай відпочину. Ага ! відпочив ! Бодай мої вороги так відпочивали ! Десь, розумієте, моя молодша донька, ви, брате, може повірите, а може й не повірите, що це за побожна та добра дитина : вона, розумієте, певно колись ще в манастир піде. Ну, і розумієте, та моя молодша донька (щоби вам це ясно сказати) завсіди, як пробудиться в ночі, то зараз зазирає через віконце, чи не погасла в церкві лямпа перед кивотом ; і за кожний раз поздоровляє вона красно Господа Ісуса, що в кивоті. Бо, розумієте, моя хата зараз таки коло церкви й через мое вікно видно й лямпу й кивот в церкві. Ну й сьогодні вечером, десь по десятій, дивиться вона -- аж там лямпа в церкві погасла. Приходить вона мені те сказати, але я, розумієте, накричав на неї тай нагнав. " Йди -- кажу їй -- спати, це тобі так привиділось ". Але за хвилину вона знов до мене : " Тату -- каже вона мені -- лямпа таки погасла і я бачила як якісь люди виходили з церкви бічними дверми ". Це, розумієте, мене затривожило. Ну.. і, розумієте, я мерцій зібрався тай до церкви.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Ой...

ДЯК

Дивлюсь — всі двері зачинені, навіть бічні двері добре замкнені так, як я їх лишив. Відчиняю, розумієте, входжу, свічу свічку, аж зирк ! Господи Святий ! Очам віри не йму : кивот отворений і зовсім порожній, вічна лямпа погасла, а з усіх святих, що, розумієте, були на іконостасі, коби вам хоть один лишився ! Я, розумієте, станув як вкопаний тай голову собі ломлю над одним : чи те все хтось покрав, чи того всього ніхто не нокрав ? Як ні, то, розумієте, вони всі самі забралися і пішли собі геть із церкви. Ну, і, розумієте, ще й того нам треба було тепер ! Ще мало на землі клопоту й нужди без того ! Але воно все через цей проклятий спис населення... А то маємо, Брате, громадську, старшину, старшину ! Бодай їй хрін ! Ну і, розумієте, тепер усі святі, ба навіть Господь Ісус, пішли собі до своїх небесних палат, а ти, роби собі що хочеш і радь, як умієш. Хоч сядь, тай плач... Я все, бувало, кажу нашему старенькові пан-отцеві : Якби я так був пан-отцем...

ВАСИЛЬКО

(вибухає сміхом) : ...і війтом у громаді, хі, хі !!

ДЯК

(дивиться на Василька) : Ну, чи бачив хто таке диво !... Але дійсно так, як Бог святий

є на небі, я був би це вже давно людям сказав : що вони замало свічок світять перед св. Миколаем і перед св. Онуфрієм і перед св. Варварою. Усі свічники стоять пусткою. Ні, нема вже віри в цих людей. Що ж мені тепер робити, Брате Теодозіє ? Чи не стоїть там щось сказане про таку пригоду в ваших пророцтвах ?

ВАСИЛЬКО

Ох.. а я собі гадав, що може раз коли Ісус до мене зайде, а Він вже тепер навіть і село зовсім покинув... (Здалека знову чути Ірмос...)

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

(дуже спокійно) : Я маю одне пророцтво : Се жених, Возлюблений, грядет. . Ідіть собі отже в мирі, дяче. Дивіться, яка спокійна, тиха ніч... А там вдолині земля біла, весільно-біла. Свята, Різдвяна Ніч. Підіть та ударте в дзвони на дзвіниці, в найтихіші дзвони в цю тиху-святу ніч. Бо Улюблений має прийти --- невидимо, але духовно, тайно... I ми побачимо чудо, В який спосіб, цього й сам не знаю ; отже ідіть собі в мирі. . Я йду даліше молитися. . Чудо напевно станеться. Отже, Васильку, як побачиш, що чудо наближається, маєш мене покликати.

ДЯК

Доброї, святої ночі, Брате Теодозіє ! Христос Раждается !

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Славіте ! (Вертає помалу до хати).

ВАСИЛЬКО

Чи, ви, дяче, зрозуміли, що Брат Теодозій
вам говорив ?

ДЯК

(з переконанням) : Чому ж би ні ? Жених,
Возлюблений... гм... це.., (до Брата Теодозія,
що вступає до хати). Чи вам за пояснення
треба буде платити ?

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Ідіть, ударте в дзвони, бо ніч стає щораз
краща. (Виходить дяк. Брат входить до хати).

ВАСИЛЬКО

Брате Теодозія ! Хто це такий жених ?
(Павза).

П'ЯТА СЦЕНА

(Василько . . Св. Миколай.)

ВАСИЛЬКО

Дивна річ... Ісус покинув наше село. Тепер
уже хочби й ціла церква полетіла собі геть.
як величезний птах, за Ісусом до неба, то це
мене зовсім не здивувало би. (нараз). Шо
ре ? Знову хтось приходить ?

СВ. МИКОЛАЙ

(надходить, як його звичайно представляють) : Мир з тобою, мій маленький хлопче !

ВАСИЛЬКО

(настрашений) : О-о-о ! А ви хто такий ? Або радше ні, не кажіть нічого, а я покличу Брата Теодозія... Заждіть.

СВ. МИКОЛАЙ

Ні, хлопче, не треба кликати Брата Теодозія. Я Св. Миколай.

ВАСИЛЬКО

(трохи спокійніше) : Ликійських мир чудотворець ? А так... Та ж це образ з іконостасу нашої церкви в селі. Дяк саме вас шукає і інших Святих і любого Господа Ісуса. Чи вам може не пощастило дістатись до неба ? Кажуть, що Господь Ісус і всі святі, що стояли на іконостасі, полетіли з церкви до неба... Дяк каже, що це все через тих людей, які так байдуже співають : "О, хто, хто Николая любить" і через тих, що й свічечки жалують поставити перед вашим образом, а грейцар — здається хотіли б розкусити на четверо, заки покладуть на тацу. Чи воно дійсно так ? Де тепер наш любий Господь ? Він може втік від тієї нашої конскрипції ? А я так дуже бажав би побачити раз Ісуса на землі !

СВ. МИКОЛАЙ

Наш любий Господь справді подівся кудись

із церкви. А бачучи це ми, святі, ѹ собі всі за Ним побігли. Ти знаєш, що сьогодні Святий Вечір. Любий Господь пішов певно відвідати своїх приятелів, пішов завернути на праву дорогу тих, що на крутых стежках заблудили, пішов наповнити серця багатьох святою небесною радістю.

ВАСИЛЬКО

А може Ісус і сюди також зайде? І я бачитиму Його! Чи я зможу бачити Ісуса своїми очима?

СВ. МИКОЛАЙ

Не знаю... Якщо ти Його любиш, то це можливе. У Святу, Ніч, Різдвяну, Ісус народжується невидимо в людських серцях. Тому то ѹ пішов Він тепер шукати скрізь по землі душ доброї волі. Він так любо перебував у людських серцях. Тоді, як жив я ще на землі, явився був мені Ісус у сні, вручаючи мені свою Св. Євангелію.

ВАСИЛЬКО

О! А де ж ваша Св. Євангелія, що ви її все в церкві держали в руках? Чи може Ісус вам її відобрав?

СВ. МИКОЛАЙ

Так, відобрав, і сам пішов проповідати свою Св. Євангелію бідним людям. — А я радий з цього, бо, як ти знаєш, я покровитель бідних хлюдей...

ВАСИЛЬКО

Так, знаю це, Св. Отче Миколає і тому хотів би я тепер щось просити.

СВ. МИКОЛАЙ

Будь лише смілий, Васильку, і проси !

ВАСИЛЬКО

(заскочений сміється) : О ! Як це красно, що ти мене по імені назавав, Св. Миколаю. Мені здається, що це мої мамуся так тепер до мене заговорили. Мамуся тепер є в небі й я для них написав лист ; я там багато написав. Чи ти зможеш їм передати цей лист ? (дає лист Святому).

СВ. МИКОЛАЙ

Певно, Васильку !

ВАСИЛЬКО

Я хотів би у тебе, Св. Покровителю бідних, просити ще одної речі : як побачиш знов Ісуса, то скажи Йому, щоб застукав до серця бідного Брата Антонія, що передше жив тут з Братом Теодозієм, як пустинник, а потім став лихим.

СВ. МИКОЛАЙ

Зроблю це, Васильку. Люди часто моляться до мене, коли на них які клопоти спадають, як що їм корова захворіє, або гроші десь загубляться тощо. Але рідко коли моляться вони до мене, щоб віднайти Ісуса, якого вони

втратили. Колись, Васильку, як станеш великий, маєш це людям пояснити.

ВАСИЛЬКО

Добре, святий Отче Миколаю ! А тепер ще одно : тоді, як був я ще дуже маленький, говорили мені мої мамуся, що я маю бути чистою перлою для любого Ісуса, і що для Нього, я маю зберігати мое серденько завсіди чисте-невинне, щоб його Ісусові віддати, як Він зажадає.

СВ. МИКОЛАЙ

Ну, і ти робив це ?

ВАСИЛЬКО

Так, Св. Миколаю. Один священик приходить щодня зо села правити Службу Божу в нашій церковці, і так я можу принимати Ісуса щодня до моого серденька. Я також належу до Евхаристійної Секції... Але, я ніколи, ніколи ще не бачив Ісуса. А я так дуже бажав би раз Його побачити й сказати йому, що я Йому на завсіди віддаю своє серце !

СВ. МИКОЛАЙ

Ти, Васильку, бажаєш дуже гарної речі ! Тому, що твоє серце є таке чисте, тому й бажання твої є такі красні. О ! Коби вся молодь мала такі чудові бажання ! Добре ; я проситиму Ісуса, щоб Він зайшов коли сюди. Чи маєш ще яке прохання ?

ВАСИЛЬКО

Hi-i-i... Так, Св. Миколаю, а саме, щоб ти повернув до церкви, бо інакше бідний дяк буде журитися, а також і наш пан-отець старенький. -- Він же ж стільки гроша видав, щоб купити новий іконостас до церкви...

СВ. МИКОЛАЙ

Добре, Васильку, і це зроблю ! (виходить).

ШОСТА СЦЕНА

(Василько — Присяжний — Брат Теодозій.)

ПРИСЯЖНИЙ

(надійшов під час розмови задиханий через дихавицю, придивлявся ввесь час, хотів також приступити, але не смілив, вагався. Коли зникає Св. Миколай, кличе) : Святий !... Святий !... Ой ! Та він вже далеко, не здогоню. Чом же ти його не задержав трохи ? Я мав його... дещо спитати.

ВАСИЛЬКО

То, чому ж не питали ?

ПРИСЯЖНИЙ

Та де ж я привик зо Святыми говорити ?
Хто таке коли бачив ? А все ж таки він міг був мені стати в пригоді. (Стирає піт з лиця).

З поставки п'єси в Збоїсках коло Львова.

Ох, ще як жиу, то так чоловік ніколи не впрів, і то ще в самій половині зими !

ВАСИЛЬКО

Пождіть, я покличу Брата Теодозія. Братье Теодозіє ! Братье Теодозіє ! Чудо ! Чудо !

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

(показується) : Де ? Чудо ? Чи бачиш його ?

ВАСИЛЬКО

Воно вже сталося.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Як ? Стa-ло-ся ?

ВАСИЛЬКО

Так.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Ти навіть не покликав мене ?

ВАСИЛЬКО

(трохи застиджений) : Hi-i-i...

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Чому ні ?

ПРИСЯЖНИЙ

Чоловік, бачите, не привик говорити зо Святыми, але я мав його порадитися в дуже важному ділі -- та на нещастя не здігнав. Бо

я, як бачите, дихавичний. То вже тому кілька років буде, як мене вхопилася ця навісна дихавиця. Бо то треба вам знати, як бувало іду куди, чи то до міста в урядовій справі, чи на ярмарок, чи куди, і як по дорозі побачу яку церкву, то ніколи не минаю її. Хочби й як далеко часом було, то завсіди, бувало, біжу щосили, аж засапаюся, бодай на хвилинку відвідати нашого любого Господа, бо то, треба вам знати, я походжу з добрих людей. Ну, але з усієї тієї біганини, бо, як кажу, церкви не завсіди стоять при дорозі, з усієї тієї біганини я, бачите, зовсім здихавичнів.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Ну, а де ж чудо ?

ВАСИЛЬКО

Він не хотів, щоб я Вас кликав.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Хто такий ?

ВАСИЛЬКО

Св. Миколай !

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

То святий Миколай тут був ?

ВАСИЛЬКО

Так, Він пішов собі геть з церкви.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Куди ?

ВАСИЛЬКО

Шукати...

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Улюбленого ? !

ВАСИЛЬКО

Hi-i-i : Ісуса, що в цю Різдвяну Ніч відшукує загублені овечки.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

О, як так, то найбільше чудо ще має сповнитися. Чи чуєте ? Слухайте : ніч стає щораз тихіша, тихіша...

ПРИСЯЖНИЙ

Брате Теодозіє ! Чи ви пророк ?

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Чому питаете ?

ПРИСЯЖНИЙ

Маю дивну загадку, якої ніхто розвязати не всилі. Ви ж знаєте, мабуть, що там у долині в селі тепер відбувається тая, як то кажуть, конскрипція. Чотири тисячі душ, як втяв. Числили, додавали, віднимали, множили, ділили, і ще раз перечислювали, і так цілісінський Божий день і цілісінську ніч. Учитель зо школи пробував вже навіть до квадрату підносити... Ну, і хто б це повірив ? Порядні люди, що Богові моляться і до святої церкви ходять, налічили : чотири тисячі й один, а радикали,

що до святої церкви ніколи не йдуть, чотири тисячі рівно. І ми даремно силуємося перечислювати... завсіди те саме.

ВАСИЛЬКО

Брате Теодозіє ! Мені наше життя видається таке чудне ! Здається мені, що любий Господь тільки так бавиться землею й усіми створіннями й людьми.

ПРИСЯЖНИЙ

(торжественно) : Громадська влада вислали мене присяжного в урядовій справі, щоб тобі, Братові Теодосієві, пророкові на Горі Любови, віддати під осуд цей наш дивний случай.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Скільки ж мешканців начислили ви самі ?

ПРИСЯЖНИЙ

(з тріумфом) : Чотири тисячі й один ! Чотири тисячі й один !

СЬОМА СЦЕНА

(Василько --- Присяжний --- Брат Теодозій --- Учитель.)

УЧИТЕЛЬ

Що ви тут робите, присяжний ?

ПРИСЯЖНИЙ

Словняю свій громадський уряд.

УЧИТЕЛЬ

Громадський уряд ! Громадський уряд ! Я домагаюся, щоб поставлено вже раз новий громадський уряд ! Нових виборів жадаю, розумієте ? Бо здається, що глупота з цілого світу зібралася там у вашому громадському уряді. Не вміти числити до чотирьох тисяч, це вже переходить всяке поняття. А вчитель, що є одинокий чоловік науки й знання в селі, навіть не сміє свого носа показати в громадському уряді ! Давайте папери, я зараз розвяжу цю дивну загадку. Давайте сюди, кажу !

ПРИСЯЖНИЙ

Спокійніше ! Спокійніше ! Пане професоре ! Вам може здається, що маєте перед собою ваших щуріків і бобиків зо штуби. Може забажаєте ще мене тягнути за ніс, за ніс громадського урядника !! Так, як у школі надриваєте носи людським дітям ? !

УЧИТЕЛЬ

Гей ! Ви нападаєте мене -- то значить кидаєтесь на чоловіка, що працює для держави, отже тим самим нападаєте на державу, і на це я беру свідків. Оцих двох...

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Лишіть мертвих, нехай вони погребуть своїх мерців !

УЧИТЕЛЬ

Не хотите ?

ВАСИЛЬКО

Не бачите, вчителю, яка тиша-спокій ?

УЧИТЕЛЬ

Мовчи, малий ! Не маєш чого так дуже своїм розумом хвалитися.

ВАСИЛЬКО

(усміхаючись добродушно) : Ні-і-і, бо я маю лише чотири клепки в голові...

УЧИТЕЛЬ

Навіть чотирьох не маєш ! Присяжний, давайте сюди папери !

ПРИСЯЖНИЙ

Брат Теодозій це розвяже.

УЧИТЕЛЬ

Ні, я розв'яжу.

ПРИСЯЖНИЙ

Та бо ви вже яких сто разів розв'язували тай усе навиворіть.

УЧИТЕЛЬ

Неправда.

ПРИСЯЖНИЙ

Чотири тисячі й один.

УЧИТЕЛЬ

Чотири тисячі.

ПРИСЯЖНИЙ

І один.

УЧИТЕЛЬ

Я отже мав слухність.

ПРИСЯЖНИЙ

Неправда.

УЧИТЕЛЬ

Чотири тисячі.

ПРИСЯЖНИЙ

І один.

УЧИТЕЛЬ

Чотири тисячі.

ПРИСЯЖНИЙ

Неправда. Теодозіє ! Ви тут рішаючий суддя
розсудіть.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Коли хочете, як слід, цю загадку розвязати,
то перші мусите помолитися.

УЧИТЕЛЬ

От небилиці зперед потопу світу.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Без цього ви ніколи не дійдете до кінця.

УЧИТЕЛЬ

А я кажу, що дійдемо. Я йду зараз до міста. Тут на селі чоловік живе серед якогось перестарілого, передпотопового окруження. Ніщо - ніщо --- хоч гинь ! Навіть не вміти числити до чотирьох тисяч !

ПРИСЯЖНИЙ

І навіть учитель не вміє...

УЧИТЕЛЬ

Ні ! Я вмію. Це вам докажу. Завтра раненько йду до міста, кажу. І там (з притиском говорить) куплю, за свої власні гроші, калькулятор !

ПРИСЯЖНИЙ

Калькулятор ? ! А це що таке ?

УЧИТЕЛЬ

Це така... а бачите, яка у вас дурна голова ! Навіть цього не знаєте ! Це така машина --- кажу. Подумаєш собі яку загадку, напишеш її на папері, зложиш папір у маленьку залізну скриньку, покрутиш раз, два, три, а там вже рахунок тобі випаде готовий... Чотири тисячі, як втяв. Побачите !

ВАСИЛЬКО

А наш Господь Ісус, пане вчителю, зуміє і з калькулятором собі дати раду.

ПРИСЯЖНИЙ

Добре, малий, добре !

УЧИТЕЛЬ

Зле кажу ! Матерія є лише матерією. На пінкі духові явища нема тут місця.

(Дзвони дзвоняль... На сцені мовчанка... Брат Теодозій глибоко задумавшися. Василько стойте спереду, зложивши руки навхрест. Дивиться на небо й слухає).

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

(щасливий) : Чуєш... Васильку ?

ВАСИЛЬКО

Цую, Брате, голос дзвонів. Але так велично вони ще ніколи не дзвонили. Мені здається, що якесь диво зо мною діється. "Блаженні чисті серцем, яко тії Бога узрять". (павза).

УЧИТЕЛЬ

Ну, і якже тепер буде з нашою справою ?

ПРИСЯЖНИЙ

Брат її полагодить. А ви, вчителю, не спречайтесь, бо це сьогодні Свята Різдвяна Ніч. "На землі мир і в людівціх благоволені". Дзвони вже обізвались на Повечеря Великого.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Се Жених, Воздюблений, грядет в полуночи. Чуєте як дзвони радіють ?

УЧИТЕЛЬ

Ну, і що ж з цього ? Що ж це має означати ?
Щокаже про це новітня наука ? У якому відношенні стоять ваш Воздюблений і наша конскрипція ?

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Христос має замешкати в серцах людей.

ВАСИЛЬКО

Ох, учителю, це найкраще з усього на світі.
Христос у серці людини. (Нараз задуманий).
Але... Брате Теодозіє, чи це той самий Воздюблений, про якого Ви говорите : Христос в душі людині ?

УЧИТЕЛЬ

Калькулятора мені треба ! Це буде найліпший доказ !

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Різдвяна Ніч ! Слухайте ! Дзвони грають.
Улюблений надходить ! Він уже в селі ! Він новий мешканець села ! Дотепер замало мешкав Він в серцах своїх вірних. Тому сьогодні ввечорі Він покинув церкву ї пішов до мешканців села : там почав Він стукати до їх дверей, щоб Його приняли до себе. Відтепер буде Він жити в душах мешканців. Отже чотири тисячі й... Улюблений !

ВАСИЛЬКО

Любий Ісусе ! Улюбленій душі Брата Теодозія ! Будь також маленьким Улюбленим мо-го серденька ! Чи прийдеш ? Чи зайдеш хоч на хвилинку сюди до нас ?

ПРИСЯЖНИЙ

(з притиском) : Аж тепер мені розумно ста-ло, тепер мені ясно ! Вже ціла трудність ро-звязана, пане вчителю !

ВАСИЛЬКО

О ! Чи це вже те ”чудо”, Брате Теодозіє ?
Те саме, що я бажав ! (Дзвони перестають дзвонити).

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Ні, ти хотів, щоб Ісус прийшов виднимим способом... З цього я помер би. Але от маємо інше правдиве чудо : Ісус, що мешкає в сер-цях усіх, усіх людей на світі. Його перебу-вання в душі, це невидиме, але правдиве чудо. За те саме чудо я молився, а не за чудо ви-диме. Від видимого я умер би, Васильку !

ВАСИЛЬКО

(хоче дещо виявити) : Ох... Брате Теодо-зіє...

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

(затривожений) : Що з тобою, Васильку ?
Ох, лишенко, говори ! Кажи !

УЧИТЕЛЬ

(заключаючи) : " Чотири тисячі ", це логічний порядок, а цей " один ", докинсний, це порядок онтологічний : так каже сама філософія. Ну, і ви задумали так просто без церемонії переходити з одного порядку до другого ! Тому й не диво, що така дурниця з цього вийшла. Це груба помилка ! Калькулятор докаже !

ПРИСЯЖНИЙ

Я біжу до громадського уряду. Вже все розвязане ! Христос має замешкати в душах у селі --- з цього виходить разом чотири тисячі й один.

УЧИТЕЛЬ

Неправда ! Стрівайте ї мовчіть ! Дайте нам нагоду, ще трохи про це посперечатись.

ПРИСЯЖНИЙ

Не можна сперечатися в таку Святу Різдвяну Ніч.

УЧИТЕЛЬ

То принаймні застановитись трохи ще над справою.

ПРИСЯЖНИЙ

Ну, застановитись можна.
(Нараз зацвітають дерева - - біліють від цвітів, як весною).

ВАСИЛЬКО

Дивіться ! Дивіться, Брате Теодозіє ! Яка чарівна ніч ! Це наче сниться ! Дерева цвітуть на Різдво.

ВСІ

О-о-о ! О-о-о !

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

(з переляком) : Ох, Васильку !... Чо-го ти про-сив ?

ВАСИЛЬКО

Ось, гляньте ! Брате Теодозіє ! Чудо вже зачинається (тихен'ко) ...ви-ди-мо...

ПРИСЯЖНИЙ

Що за диво ! А то матимете чудові яблука цього року, Брате Теодозіє ! Такого ще, як жилю, не бачив я ! Ну, що, учителю, чи треба іще калькулятора ?

УЧИТЕЛЬ

Ні-і-і... що за біс ! Ви тут виступаєте очевидячки на цій Горі проти всяких сил природи : і снігу нема, і дерева серед зими цвітуть і Возлюблений !... Гей ! це Щось підозріле !... Пане присяжний, пишіть протокол, бо тут діється щось не по приписам законів. (Присяжний нічого не чує, сильно зачудований дивиться на дерево).

ПРИСЯЖНИЙ

Які солоденькі яблучка будете мати невдовзі, Брате Теодозіє !

ВАСИЛЬКО

Чи чуєте пахощі, що розходяться, від цієї деревинки ? (Запах кадила розноситься зо сцени на салю). Я чую запах кадила... Загляньте, Брате Теодозіє, швидко у ваші пророцтва : що означають дерева, що на Різдво цвітом вкриваються і кадильний запах видають ?

БРАТ ТЕОДОЗІЇ

Коли вже чути запах кадила, це знак, що Жених недалеко. Він надходить... Надходить... Але (зо страхом) я лиши невидимого чуда бажав !

ВАСИЛЬКО

А.. я...

БРАТ ТЕОДОЗІЇ

О.. я чую, що вже сили мене покидають... Васильку, Васильку, чого ти просив у своїй молитві ! О ! Мені здається, що ти просив чогось страшного, несамовитого, я прочуваю це. Чого ж ти жадав від святого Миколая ? Що ти казав йому просити в Ісуса ? О ! Це страшне ! Страшне !

ВАСИЛЬКО

(паде на коліна) : Ох, Брате Теодозіє..
(плачє).

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Васильку ! Васильку !...

ВАСИЛЬКО

Я просив, щоб Ісус раз видимо зайшов до нас ; а також я молився за Брата Антонія, що тут з Вами жив — а Ви знаєте, що тепер Ісус заходить до всіх людей в селі : це ж Ваше чудо... Та я не знов, що Ісус прийде видимий... Але... я мусів... я мусів так просити. Без цього я був би вмер, Братье Теодозіє. Мое бажання було засильне : воно не могло в мені поліпшитися. (Встає захоплений). Видиме чудо мусіло прийти, інакше я був би вмер.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Ні, Васильку, --- тобі ще не пора вмирати, ой не пора — кажу. Ти мусиш ще багато дечого людям сказати. І ти їм це можеш сміло сказати, бо ти завсіди був невинний --- ти завсіди дивився на людей і на світ і на Боже небо своїми чистими очима дитини. Тому Ісус прийде, тому Улюбленій моєї душі зробить для тебе видиме чудо ! Ісусе, забери мене з собою... забери мою душу - - не лишай її ! -- Ох, Васильку, чи я це зможу пережити...

УЧИТЕЛЬ

Це вже дійсно якесь диво...

ПРИСЯЖНИЙ

Як я тепер тіщуся, що я так часто в моєму житті відвідував любого Господа в церкві, дарма, що з цього набавився дихавиці.

ОСЬ СЦЕНА

(Попоредні -- Паломник.)

(Вже при кінці попередньої сцени відмовляє паломник за кулісами не заголосно : "Сповідаюся Господу Богу Всемогучому..." -- На слова : " Без числа согріших, Господи, прости ми " вступає тепер на сцену. -- В чорному одінні під білими деревами.)

ПАЛОМНИК

Іриходжу спитати, чи міг би я тут зажити пустинником.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Хто ти такий ?

ПАЛОМНИК

Паломник, що за свої гріхи хоче щиро каятися.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

І молитися і покутувати ?

ПАЛОМНИК

Так... і плакати.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Хто тебе прислав сюди ? (Нараз дивиться юму в лиці). Ох ! Та ж це Брат Антоній !

ПАЛОМНИК

(покірно) : Брате Теодозіє ! (Один одного цілує в рамена).

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

О, слава Господеві, що здоров вернувся !

ВАСИЛЬКО

Що за радість ! То Св. Миколай виبلاغав це щастя в Ісуса ! Загублена овечка віднайшлася !

ПАЛОМНИК

Ісус мене віднайшов цієї ночі, а коли я обіцяв Йому щиро, що Його до смерти вже любити буду, тоді Й Він відновив для мене свою давню любов. Це сьогодні Різдвяна Ніч, і Він бажає замешкати в серцях всіх людей.

УЧИТЕЛЬ

Диво предивне... То я щойно перший раз в житті зайдов на цю гору...

ПРИСЯЖНИЙ

Наш Господь милосерний будьте про це переконані, пане вчителю : Він ліпший ніж найкращий калькулятор.

ПАЛОМНИК

А тепер мушу Вам велику новину звістити : Ісус казав мені до Вас кликати : Приготовляйте стежки Господеві, простуйте Його дороги, бо Той, що має прийти, вже недалеко !

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Васильку ! Йди замітати дорогу - скоро !
А всяке каміння на бік відкидай !

ВАСИЛЬКО

Добре, Брате Теодозіє, я біжу.. (Зникає в хаті і вертає з рясою в руках). Ось, Брате Антоніє, ваша ряса.

ПАЛОМНИК

Любий хлопче !... То ти ще зберіг мою рясу ? (плачє). (Василько зникає за хатою. Вертає з мітлою та сходить на дорогу).

ВАСИЛЬКО

Брате Теодозіє, я йду замітати дорогу. (Сам до себе). Приготовляйте стежки Господеві, простуйте Його дорогу, бо Той, що має прийти, вже недалеко.

(Ніч ясніє - - дерева щораз більше біліють падають білі платки цвітів і наповняють цілу салю запахом кадила. Паломник надіває свою рясу, клякає, досягає руками мотуз і повільно дзвонить. . . Брат Теодозій увійшов у хату і виходить тепер з грубою книгою і запаленою свічкою).

УЧИТЕЛЬ

Ну, я ще останній раз буду числити. Присяжний, дайте сюди папері. (Бере їх до рук).

БРАТ ТЕОДОЗІГІ

Присяжний, потримайте мені трохи свічки, будь ласка.

ПРИСЯЖНИЙ

Свічки ! Свічки ! (Бере свічку і світить нею Братові - - який читає - - тимчасом дзвіночок

дзвонить, і білі дерева пахнуть, і білі платки
цвітів, наче сніг, падуть на землю).

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Із книги пророцтв Брата Теодозія, недостойного раба Божого, що живе на Горі любові : це написав я в сьогоднішню ніч Різдвяну, прочитавши Пісню Пісень : Душа моя, як польова квітка, як сніжная лелія у гірському проваллі...

ПРИСЯЖНИЙ

...яку пересаджено на гору, а пахоші тієї лелії пронеслись аж гендалеко по долині...

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

(далі читає) : Наче лелія серед терня...

УЧИТЕЛЬ

(підносить очі) : Серед терня ! Це добре для нас...

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

(далі читає) : Так, душа моя буде серед людей на світі ; як яблуня, що виросла поміж бурянаами, так прийшов поміж людей Христос, Божий Жених моєї душі. . . Життя мое ціле провів я у тіні Того, що Його мое серце полюбило ; і Його чар був солодкий для піднебіння моєї душі. Він запровадив мене в свою винницю...

ПРИСЯЖНИЙ

У духовну винницю, розуміється, бо Брат

Теодозій не пє ніколи вина. Лиш раз --- пригадую собі --- як він був дуже хворий, приніс я Йому маленьку пляшечку.

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

I Він повів мене золотистим шляхом своєї любови. Покріпіть мене квітками й наситіть мене яблуками, бо я вмираю з божественної любови. Ліву свою руку Христос положив мені на голову, а правою голубить мене... Слава Господеві ! (Замикає книгу).

ПРИСЯЖНИЙ

Амінь !

УЧИТЕЛЬ

(все занятий нисленням) : Диво ! Я також уже починаю налічувати чотири тисячі й один.

ВАСИЛЬКО

(нагло) : Брате Теодозіє ! Чудо ! Тепер воно являється, --- видимо ! (Дзвіночок мовкне --- Чути коляду хлопців : " Бог Предвічний ! ").

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Мій Улюблений надходить уже ! О, Васильку ! Чую, що моє серце прорветься. Ой ! Чого ж ти просив... !

ДЕВ'ЯТА СЦЕНА

(Попередні Ісус Христос (12-літній) -
Хлопці.)

(Хлопці йдуть двома рядами в білих стихарях і дальматиках - кожний має свічку на свічнику. За ними йде Ісус Христос (12-літній) у білому стихарі, опоясаний білим пояском --- величний і зворущаючий своїм небесним маєстом. --- Хлопці кінчать на сцені "Бог Предвічний". Опісля :)

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Ох ! Улюблений ! Улюблений Жених !

ВАСИЛЬКО

Мій Братіку...

ІСУС ХРИСТОС

Блаженні чистії серцем, яко тїї Бога узрять!
(Підходить до Василька і ніжними пальцями рисує йому хрест на чолі).

ПРИСЯЖНИЙ

(тихо) : А що, пане вчителю : пишіть чотири тисячі й один !

УЧИТЕЛЬ

Так, я вже й сам налічив чотири тисячі й один. Калькулятора вже не треба.

ПРИСЯЖНИЙ

Чотири тисячі й один. Той один, це Ісус, що мешкає в чотирьох тисячах душ у селі.

УЧИТЕЛЬ

Я бажаю тепер, щоб Він також і в моїй душі замешкав. (На селі дзвони дзвонять веселоторжественно... Довга мовчанка).

БРАТ ТЕОДОЗІЙ

Ісусе, Улюблений моєї вбогої, нужденної душі, що в своїй простоті Тебе щиро любила, прийди ! Нехай любов нас на віки получить ! Ісус і моя душа ! Ось тайнственна злука ! Прийди ! Прийди ! Возьми мене ! Не покидай мене вже довше на землі ! Чую, що життя ломиться як суха билина й смерть розвалює вже мур, що стояв дотепер поміж нами... Прийди, Ісусе, напій мою душу вічною любовю — в цю білу, цвітучу ніч, прийди, Ісусе !... Гряди, Господи Ісусе ! (Бр. Теодозій паде на коліна, а опісля клониться до землі. Ісус підходить до нього, --- бере його обома руками за голову --- і цілує його в чоло - . Брат міліє й умирає — в обіймах Ісуся).

ВАСИЛЬКО

Брате Теодозіє ! Брате Теодозіє ! Ох ! Ох ! Він умер... Він умер...

ПРИСЯЖНИЙ

Щасливий чоловік, що міг в обіймах любого Господа увійти до Божої вічності !

ІСУС ХРИСТОС

Всякий, що мене любить, може вмерти в моїх обіймах, якщо прийме мене в Євхаристії... Але люди свого щастя не розуміють.

УЧИТЕЛЬ

(розкайний) : Ні-і-і... Ми цього не розуміємо... Ми не хотіли цього розуміти.

ІСУС ХРИСТОС

(до хлопців) : Ходіть, мої любі, ми понесемо тепер Брата Теодозія до неба. (Около десяти хлопців підносить Брата Теодозія --- несуть його на плечах --- один близько одного).

ІСУС ХРИСТОС

Ходи ! Васильку ! Блаженні чисті серцем, яко тії Бога узрять ! Проповідуй це молоді. Іди в Україну : скажи тій дорогій молоді, яка так легко сходить з правої дороги, а яку Мій Отець Предвічний створив такою роскішно-гарною, скажи тій молоді, що свою душу має зберігати невинну й сильну, що з неї мають виростати святі робітники на ниві моого Царства... Скажи їй це ! А ти, щирий каянниче, оставай тут на молитві на цій Горі Любові, та покутуй за твої гріхи і за гріхи тих нещасних, що мені молодь відбирають ! --- А тобі, добрий присяжний, дам я гарну нагороду за часті й щирі відвідини перед моїм Кивотом. --- Ти ж, Учителю, памятай, що тобі є повірена невинна молодь : віддай мені її назад також невинною !

Ходіть !

(По змозі : вихід через саму салю : Ісусходить зо сцени і провадить лівою рукою Василька. Опісля мертвий Брат Теодозій якого несуть хлопці --- дивлячись з любовю на мерця --- Ісус благословить рукою направо

й наліво молодь і публику в салі -- колядують
"Бог Предвічний"! --- публика співає з ни-
ми -- Присяжний радіє --- замикає похід ра-
зом з учителем).

ЗАСЛОНА

